

Забелешки по Предлог-законот за учебници од Кристијан Лазарев

Овие забелешки се усогласени и со ставовите на Националниот сојуз на слепи на РСМ и стручните мислења на Државното училиште за ученици со оштетен вид „Димитар Влахов“.

1. Во моментот не е утврден начин на побарување, чување, доставување и целиот логистички процес во врска со користењето на адаптираните учебници за ученици со попреченост. Во став (5) член 3 од предлог-законот одлично стои дека начинот на адаптирање ќе биде утврден од министерот по предлог на училиштата со ресурсен центар и тој дел е одличен, но предлагаме во истиот тој став или во нареден став (6) што би се додал, да се утврдат (со истиот правилник) и другите логистички елементи од процесот.

Образложението е дека може да се случи да имаме адаптирани учебници и тој дел да е финансиран од МОН, донации или други извори, како што стои во член 6, но да нема средства и дефинирана постапка како овие адаптирани учебници да се изнесат од ресурсните центри и дистрибуираат до ученици со попреченост што учат во периферијата на државата. Имаме реални примери за ова во изминатите 20 години, каде што тогаш посебните училишта иако имаа адаптирани учебници по некои предмети финансирани од проектни донации, не ги даваа нив на користење на учениците со попреченост што беа во инклузија и не учеа кај нив. Затоа за да се избегне тоа и учениците со попреченост што се во инклузија да имаат сигурно обезбедени учебници, да се дополни ставот (5) или да се допише став (6) од овој член дека освен начинот на адаптација, и начинот на побарување и начинот на дистрибуција на овие учебници ќе се дефинира со истиот правилник, кој го носи министерот по предлог на училиштата со ресурсен центар.

2. Во членот 17, став (1), во алинеа 4, зборовите посебни образовни потреби да се заменат со зборовите со попреченост за да е усогласено со терминологијата во член 3 став (3) од овој предлог-закон. Само техничка забелешка, но сметаме дека е добро да се усогласи зашто во групата ученици со посебни образовни потреби, според Законот за основно образование, спаѓаат поголема група ученици за кои не се потребни адаптирани учебници. Инаку голема благодарност што е напишана оваа алинеа, ќе помогне премногу за многу побрзо адаптирање на учебниците и заштеда на многу време и ресурси. Искрена благодарност од нас. Значи во овој член само усогласете терминологијата (ученици со попреченост наместо ученици со посебни образовни потреби).
3. На ист начин како што е уредено со учебниците по другите предмети во член 17 став (1) алинеа 4, замолуваме тоа да се направи и во член 21, став (1), да се дополни ова во обврските на издавачот. Со тоа што ако сметате дека ова ќе биде отежнувачка околност за издавачот бидејќи се вклучени и странски издавачки куќи, направете алтернатива, и наместо како што стои во член 17:

да обезбеди едитирачка форма (ворд документ) на одобрениот учебник за потребите од адаптација и печатење на истиот за учениците со посебни образовни потреби по претходна согласност од авторот;

Дополнете ја оваа алинеа што би гласела:

- да обезбеди пристапен (pdf) формат на учебникот, односно да обезбеди едитирачка форма (ворд документ) на одобрениот учебник за потребите од адаптација и печатење на истиот за учениците со попреченост, по претходна согласност од авторот и странската издавачка куќа;

Сигурни сме дека учебниците за светските јазици кои се учат кај нас (англиски, германски, француски, руски итн.) веќе кај нив и ги имаат учебниците во пристапни формати, така што со минимален надоместок тие со сигурност можат да обезбедат веќе адаптиран учебник.

Овде би сакале да апелираме уште еднаш дека како и другите ученици, така и учениците со попреченост имаат голем потенцијал, како и уште поголема потреба за учење на странски јазици, бидејќи сите дигитални асистивни помагала се со интерфејс на некој од странските јазици, што потоа ќе им влијае на самостојноста, на вработливоста и можноста за социјализација. Дополнително, необезбедувањето на основното наставно средство за учење на овие јазици е и вршење дискриминација врз нив, што може да се утврди и преку Комисијата за заштита од дискриминација и преку други институции во државата што не би било пријатно ниту за имиџот на државата, а најмалку за самите ученици со попреченост бидејќи тие најмногу ќе изгубат. Затоа замолуваме да се најде решение и да се обезбедат овие учебници по странски јазици и за учениците со попреченост. Уште еден начин за решавање на проблемот, вие веќе имате напишано дека во 4 хартиени и 1 електронски примерок овие верзии се доставуваат до МОН и до рецензентите. Истата таа електронска верзија само доставувајте ја до ресурсните центри што ќе вршат адаптација и веруваме дека во голема мера проблемот ќе биде надминат. П. С. Законска основа за препраќање на оваа електронска верзија до центрите што ќе адаптираат има во актуелниот Закон за авторско право и сродни права, член 52, став (1), алинеите 1, 2 и 5, кои ги цитирам овде за полесно референцирање:

Член 52

(1) Користењето авторско дело без плаќање надоместок се однесува на следниве случаи:

1) времено умножување авторско дело, кога умножувањето е од минлив или случаен карактер и/или е составен и суштински дел на технолошки процес, доколку умножувањето само за себе нема независно економско значење и чија единствена цел на умножувањето е да овозможи пренесување податоци во мрежа меѓу трети лица преку посредник или да овозможи законско користење на делото;

2) умножување што се врши од страна на јавни библиотеки, образовни институции или музеи и архиви заради остварување на нивната дејност и без непосредна или посредна економска или комерцијална цел;

5) користење авторски дела за потребите на лица со посебни потреби на начин кој е непосредно поврзан со посебната потреба, до степен што таа го бара и без комерцијална цел;

Кристијан Лазарев, 06.11.2024.